

Tálas Péter¹

Előre a múltba

2025 alighanem úgy vonul be a biztonságpolitika történelmébe, mint az év, amikor a korábban globális hegemónként számontartott Egyesült Államok csatlakozott azokhoz a *status quó*t megkérdőjelező nagyhatalmakhoz (elősorban Kínához és Oroszországhoz), amelyek a globális világrend létrehozásához szükséges képességek híján a nagyhatalmi érdekszférák nemzetközi rendszeréhez kívántak visszatérni. Washingtonnak ez a stratégiai irányváltása nem csupán Donald Trump adminisztrációjának gyakorlati lépéseiből volt kiolvasható – visszatérés a Monroe-elvhez, Kanada és Grönland USA-hoz „csatolásának” ötlete, a korábbi szövetségesek alárendelt partnerként való kezelése, a vámok nagyhatalmi eszközként használata, kilépés a nemzetközi intézményekből –, hanem a 2025. december elején megjelent amerikai nemzeti biztonsági stratégiából is. Ez utóbbi ugyanis egyértelműen kimondja, hogy az Egyesült Államok feladja globális dominanciára való törekvését és a liberális nemzetközi rend fenntartását, és helyette az aszimmetrikus multipoláris világra való átállás és a globális és regionális szintű erőegyensúly fenntartása mellett döntött.

Ennek az amerikai irányváltásnak azok örülhetnek leginkább, akik katonailag vagy gazdaságilag kellően erősek (vagy erősnek érzik magukat) ahhoz, hogy megkíséreljék a környezetükben található országokat saját érdekszférájukba kényszeríteni, s azoknak van okuk aggódni, akik ezekkel a képességekkel nem rendelkeznek. Utóbbiak közé tartozik az Európai Unió is, amelyet annak ellenére váratlanul és felkészületlenül ért az amerikai váltás, hogy Donald Trump már a második elnöki ciklusát kezdte meg, mostani lépései pedig korántsem előzmény nélküliek. A *Kommentár* azonban nem az a rovat, ahol érdemes lenne elmélkedni azon, hogy az Európai Unió és tagállamainak politikusai miért képtelenek bizonyos, a szakértők által már régen követelt lépések megtételére, csupán a jövőre vonatkozó megjegyzésre futja.

Jóllehet az Egyesült Államok 47. elnöke előszeretettel játssza el az erős Amerika legerősebb elnökének szerepét, azt azért fontos látni, hogy Donald Trump egy gyengülő Amerika olyan első számú vezetője, akinek kevés tapasztalata van a nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatok terén. Emellett második ciklusára láthatóan tudatosan olyan munkatársakkal vette magát körül, akik inkább szervilisnek, mintsem lojálisnak tűnnek az elnök irányába. Miközben ez a döntéshozatal terén kétségtelenül az egyik legautonómabb elnöknek teszi Trumpot, jelentősen növeli a hibás elnöki döntések lehetőségét is, amivel Washington ellenfelei is számolhatnak. S ténylegesen számolnak is: érdemes elidőzni Brazília vagy Kanada esetén, amelyeket először megregulázandó ellenfélnek kiáltott ki Trump elnök, majd csendben kénytelen volt visszalépni a nyomásgyakorlástól.

¹ Tálas Péter az NKE EJK JLI tudományos főmunkatársa. E-mail: Talas.Peter@uni-nke.hu

Brazília és Kanada példáját pedig az Európai Unió középhatalmai is követhetnék. Sikeresen ellent tudnának állni a washingtoni nyomásnak, ha végre hajlandók lennének lazítani az Unió normatív hatalmi jellegén, a szent tehénként tisztelt konszenzuselven, képesek lennének közösen fellépni változó geometriájú szövetségi keretekben, illetve kihasználnák azokat a hatalmi eszközöket, amelyek jelenleg a rendelkezésükre állnak, s kiépítenék azokat, amelyek még nem.